37 020 J Vaststelling van de begrotingsstaat van het Deltafonds voor het jaar 2027

Nr. 4 Brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 september 2026

Hierbij bied ik u het Deltaprogramma 2027 (DP2027) aan. Dit voortgangsrapport maakt duidelijk dat Nederland de fase voorbij is waarin technisch management de oplossing is voor alle watervraagstukken. De droogte en lage afvoeren waren deze zomer extremer dan we op grond van de modellen nu al verwachten, en ze zullen vaker en wellicht nog extremer optreden. Voorbereid zijn op, en ons aanpassen aan waterschaarste én op wateroverlast is belangrijk én urgent, en dit vraagt keuzes van alle overheden. We hebben deze zomer kunnen zien dat de maatregelen die in voorgaande jaren zijn genomen, zoals de verdringingsreeks, hebben gewerkt. Daarmee zijn zwaardere maatregelen voorkomen. Na een periode van droogte, kan het mogelijk zijn dat deze opgevolgd wordt door wateroverlast. Nederland moet daarom weerbaarder worden tegen beide extremen en meer ruimte maken om water vast te houden, te bergen en af te voeren: ‘parkeerruimte’ voor water zoals beekdalen, uiterwaarden en waterbergingsgebieden voor waterveiligheid, én ruimte voor bijvoorbeeld sponswerking van bodem. Dat vraagt om meebewegen met het natuurlijke systeem: de natuur gebruiken om problemen op te lossen. Dit betekent een transitie voor Rijk en regio.

Dit jaar heeft het Deltaprogramma een bijzonder karakter. Het DP2027 bevat de hoofdresultaten van de tweede zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma en geeft advies voor onder andere het Nationaal Waterprogramma 2028-2033[1] en het beleid van decentrale overheden.

Het Deltaprogramma wordt op grond van artikel 4.10, eerste lid, van de Waterwet gelijktijdig met de begroting van het Deltafonds aan de Staten-Generaal aangeboden. Het programma staat onder regie van de deltacommissaris en gaat over de inzet op waterveiligheid, zoetwatervoorziening en ruimtelijke adaptatie.
Het DP2027 is tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen Rijk, gemeenten, waterschappen, provincies, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven en kan bij alle betrokkenen op brede steun rekenen. Het DP2027 bevat de voortgang, wijzigingen en voorgenomen maatregelen voor de komende jaren.

Met deze brief informeert het kabinet, conform artikel 4.9 lid 7 van de Waterwet, de Eerste en Tweede Kamer over hoe het kabinet rekening houdt met de adviezen van de deltacommissaris.

Het kabinet onderschrijft de urgentie van de opgaven die de deltacommissaris in zijn adviezen agendeert. De effecten van klimaatverandering zijn inmiddels zichtbaar en vragen om versnelling van de inzet op waterveiligheid, zoetwatervoorziening en klimaatadaptatie. Onze strijd met het water verandert en daar moeten we op voorbereid zijn. Nederland kampte deze zomer met een flink watertekort. Op 16 juli werd daarom opgeschaald naar droogte niveau 2 een

[1] Kamerstuk 27625, Nr. 735

'feitelijk watertekort'. Hoewel er nog geen sprake was van maatschappelijke ontwrichting, leidde het zoetwatertekort tot schade en hinder en stonden verschillende functies en belangen onder druk. Dit onderstreept de noodzaak om niet alleen te reageren op periodes van droogte, maar Nederland structureel voor te bereiden op vaker voorkomende en langdurige periodes van droogte en waterschaarste in samenhang met de toenemende opgaves op het gebied van waterveiligheid.

De droogte onderstreept hoe zeer het van belang is om goed voorbereid te zijn op waterschaarste. Deze voorbereiding vraagt om een brede maatschappelijke inzet op klimaatadaptatie en ruimtelijke inrichting waarbij water en bodem sturend als richtinggevend principe geldt. De gevolgen van klimaatverandering verschillen per regio en vragen om maatwerk. Maatregelen zijn nodig in zowel het hoofdwatersysteem als in de regionale watersystemen, waarbij de inzet per opgave verschilt. Voor een toekomstbestendige zoetwatervoorziening, waterveiligheid en aanpak van wateroverlast zijn beide systemen onmisbaar. Regio’s en medeoverheden werken hier al actief aan het Deltaprogramma helpt om deze inzet te verbinden en richting te geven.

De beleidsdoorwerking van het DP2027 en de adviezen van de deltacommissaris vindt voor een belangrijk deel plaats binnen bestaande trajecten waaronder het Nationaal Waterprogramma 2028–2033[2], Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR2.0)[3], Nationale Aanpak Wateroverlast[4], Nota Ruimte[5], Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS)[6], Natuurherstelverordening (NHV) en andere relevante beleids- en uitvoeringstrajecten[7]. Voor Caribisch Nederland wordt een uitvoeringsprogramma ontwikkeld als uitwerking van de Nationale Klimaatadaptatiestrategie. Verder heeft het kabinet reeds aangegeven dat het bereid is om te verkennen hoe de financiering voor de bescherming van de BES eilanden structureel geborgd kan worden en wat daarvoor nodig is.

Het kabinet maakt de bestuurlijke afspraken uit het DP2027 concreet in verschillende lopende beleidstrajecten. Zo heeft het kabinet in het kader van RvdR2.0 het besluit genomen om een pakket van maatregelen in te zetten om de rivierbodem van de Rijntakken en de Maas te stabiliseren. Voor wateroverlast wordt binnen de Nationale Aanpak Wateroverlast ingezet op een aanpak gericht op de waterweerbaarheid van inwoners en ondernemers. Deze aanpak helpt inwoners bij het bepalen van hun risico op wateroverlast en geeft adviezen over wat zij hieraan kunnen doen. In de ontwerp Nota Ruimte is de keuze gemaakt dat, bij het plannen en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving systematisch rekening wordt gehouden met de huidige en toekomstige effecten van klimaatverandering. Ook is de keuze gemaakt dat, met het oog op de afvoer van hoogwater en het voorkomen van overstromingen, voldoende buiten- en binnendijkse ruimte gereserveerd wordt voor het hoofdwatersysteem en dat er geen bebouwing wordt toegestaan in de uiterwaarden die vallen onder de Beleidslijn grote rivieren. Tot slot is in de ontwerp Nota Ruimte aangegeven dat zoetwater niet altijd meer in dezelfde mate beschikbaar zal zijn en dat watergebruikers maatregelen moeten nemen om zich daarop aan te passen.

---

[2] Kamerstuk 27625, Nr. 735
[3] Kamerstuk 31710, Nr. 88
[4] Kamerstuk 27625, Nr. 721
[5] Kamerstuk 29435, Nr. 320
[6] Kamerstuk 31793, Nr. 301
[7] NL2120: Kamerstuk 36200-L nr. 9 en 2026D31295, bijlage bij Kamerstuk 36800 J, nr. 28

Voorbeelden hiervan zijn opvangen van regenwater met bassins, het toepassen van druppelirrigatie, en investeren in laagwatervloten.

De uitvoering van deze opgaven vraagt om een gezamenlijke inzet van Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners. Heldere rollen, een goede doorwerking naar de regio en een effectieve samenwerking binnen het Deltaprogramma zijn daarbij essentieel. Daarom wordt bezien hoe de governance van het programma verder kan worden versterkt.

Naast de voorstellen uit de herijking heeft de deltacommissaris het kabinet geadviseerd over een aantal bredere strategische thema's die van belang zijn voor de lange termijn ontwikkeling van het Nederlandse waterbeleid:

1. Maak meer mensen bewust van de uitdagingen van water en klimaat: zorg dat meer mensen begrijpen welke uitdagingen klimaatverandering en waterbeheer voor Nederland met zich meebrengen, zodat de hele samenleving betrokken raakt bij oplossingen.
2. Investeer in kennis en samenwerking: investeer in onderzoek, technologie en samenwerking tussen wetenschappers, overheden en bedrijven om voorbereid te zijn op toekomstige risico’s.
3. Denk ook vooruit over de natuur in een veranderend klimaat: hoe kunnen natuur en ecosystemen zich aanpassen aan een veranderend klimaat en ontwikkel samen met Europa een toekomstgerichte visie op natuurbeheer.

Het kabinet waardeert de adviezen van de deltacommissaris. De adviezen sluiten aan bij en onderstrepen de koers die het kabinet al heeft ingezet.

Hieronder wordt ingegaan op de wijze waarop het kabinet de verschillende adviezen beoordeelt.

Ten aanzien van het eerste advies ondersteunt het kabinet het belang van een goed maatschappelijk begrip van klimaat- en waterrisico’s. Vergroting van het waterbewustzijn is noodzakelijk om waterbewust gedrag te bevorderen en draagvlak te creëren voor de benodigde klimaatadaptatie. Dit maakt het des te belangrijker dat inwoners, bedrijven en overheden zich bewust zijn van de grenzen van de beschikbare watervoorraad en van hun eigen verantwoordelijkheid om watergebruik en inrichting hierop aan te passen en in te spelen. Dit is van belang, omdat de veranderingen rond water en bodem tot grote ingrepen van de overheid leiden. Denk aan het verhogen van dijken en het inrichten van extra waterberging. Bij ontwikkelingen en plannen worden ruimtelijke kwaliteit en cultureel erfgoed tijdig meegewogen.

Binnen het programma Leven met Water[8] werkt het Rijk samen met medeoverheden en drinkwaterbedrijven aan het bevorderen van waterbewust handelen door Nederlanders rond vier wateropgaven: voorkomen van watertekort, verminderen van wateroverlast, voorbereiden op wateroverlast en verbeteren van waterkwaliteit. Het programma onderzoekt per wateropgave hoe inwoners kunnen bijdragen en zet concrete acties in, zoals campagnes, informatiebijeenkomsten en subsidies. Ook de uitvoering van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing[9], waaronder de landelijke campagne ‘Word geen douchebag: fris in 5 minuten’, draagt hieraan bij. In aanvulling op deze inzet heeft waterbewustzijn onder de Nederlanders een extra gezamenlijke

[8] Kamerstuk 27625, nr. 717
[9] Kamerstuk 27625, nr. 671

impuls nodig. Het kabinet gaat daarom graag in op het aanbod om samen met alle partners van het Deltaprogramma deze boodschap in de samenleving te laten landen.

Ten aanzien van het tweede advies constateert het kabinet dat de opgaven op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en klimaatadaptatie de komende decennia onverminderd groot blijven. Het kabinet bevestigt het belang van voldoende kennis, uitvoeringskracht en innovatievermogen om deze opgaven het hoofd te bieden. Door klimaatverandering ontstaan nieuwe kennisvragen en moeten bestaande modellen worden vernieuwd en doorontwikkeld. De toenemende onzekerheid over het wateraanbod benadrukt de urgentie om naast een goede kennis van het wateraanbod ook een beter inzicht te hebben in de watervraag en het belang om aanbod en vraag op elkaar af te stemmen en de waterbalans te herstellen. De beschikbare hoeveelheid zoetwater is niet vanzelfsprekend en de vraag naar water zal in de toekomst verder toenemen. Verzilting kunnen we niet volledig voorkomen, maar we kunnen de gevolgen ervan wel beperken en het proces waar mogelijk vertragen. Het kabinet wil daarom de doelen voor de beschikbaarheid en verdeling van zoetwater verder concretiseren en beter inzichtelijk maken wat daarvoor nodig is. Samen met kennisinstellingen, regio's en uitvoerende partijen wordt bezien of het huidige kennisecosysteem hiervoor voldoende is toegerust en welke impulsen daar eventueel voor nodig zijn. De verdere ontwikkeling vindt plaats binnen bestaande kennisagenda's en uitvoeringsprogramma's.

Ten aanzien van het derde advies van de deltacommissaris onderschrijft het kabinet het belang van onze deltanatuur en de cruciale rol die ons land vervult voor verschillende soorten als onderdeel van een groter ecosysteem, zowel binnen Europa als internationaal. Een gezond watersysteem waar natuurlijke processen en dynamiek de ruimte krijgen, is beter bestand tegen klimaatverandering. De natuurlijke inrichting wordt hersteld door het “bouwen met de natuur” te combineren met technische oplossingen. Een tijdige doordenking van de vraag hoe onze ecosystemen van de toekomst eruit moeten of kunnen zien, sluit aan bij de ambitie en beleidsopties in de ontwerp-NAS voor de opgave “Veerkrachtige Natuur”. De ambitie voor deze opgave is om de natuur in Nederland sterk te krijgen, ook bij een veranderend klimaat. Voor Natura 2000-gebieden maken de Natuurdoelanalyses en de evaluaties van Natura 2000-beheerplannen inzichtelijk welke knelpunten spelen, waaronder de gevolgen van klimaatverandering. Deze knelpunten moeten worden aangepakt om herstel mogelijk te maken. Het Beleidskader Doelwijziging Natura 2000[10] geeft aan hoe om te gaan met eventuele verschuivingen in doelen indien klimaatverandering dit noodzakelijk maakt.

Ook binnen de Europese Unie wordt actief nagedacht over klimaatverandering in relatie tot natuur. Zo wordt klimaatverandering expliciet benoemd in de Natuurherstelverordening uit 2024, zowel als aandachtsgebied als factor waarmee voor de doelen rekening gehouden dient te worden. Ten slotte is door de Europese Commissie aangekondigd om naar de effecten van klimaatverandering te kijken bij de stresstest die zij uitvoert op de Vogel- en Habitatrichtlijnen in 2026.

[10] Kamerstuk 33576, nr. 474

Ter afsluiting wil ik de deltacommissaris, zijn staf en alle betrokken partners bedanken voor de totstandkoming van het DP2027 en voor de zorgvuldige uitvoering van de tweede zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma.
De komende tijd zijn belangrijke keuzes nodig om de veranderende strijd met het water te winnen. Die strijd gaan we winnen, want als er één land ter wereld is die dat kan, is het Nederland.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat,
V.P.G. Karremans